

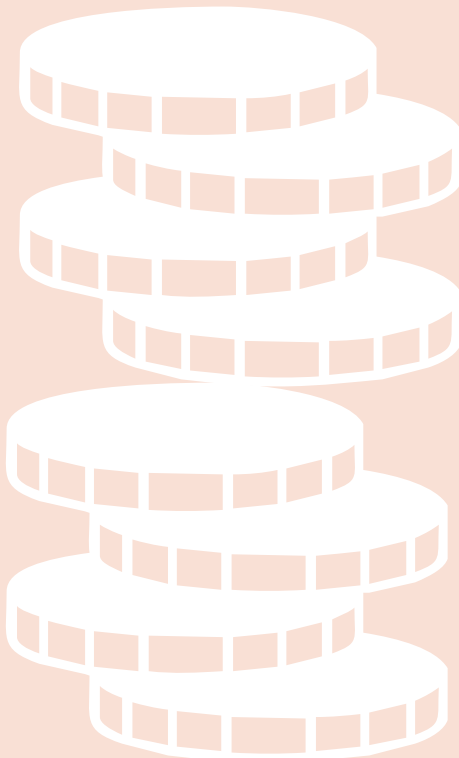
Esperientzia pilotuak

Oraindik ez dago munduan baldintzarik gabeko oinarrizko errenta indarrean jarri duen herrialderik, baina esperientzia pilotu asko egin dira munduko hainbat eskualdetan, eta aurreikusitakoak ere asko dira. Raventósek eta Bollainek euren liburuetan azaldutako esperientzia pilotuen berri emango dugu ondoren, bietan berdintsuak dira eta. Bollainek dioenez, kon-

tuan hartu behar da esperientzia mugatuak direla denboran, populazio kopuru zehatzak hartzen direla, eta zerga erreformen bidez baino, aurrekontuetatik edo dirulaguntzetatik finantzatu direla. Onura ugari ikusi dira OE horiek indarrean jarri diren lekuetan, baina denboran mugatuak direnez, ezin izan da behatu lan merkatuan luzaroan dituen ondorioak.

Namibia

Biztanleriaren bi herenak pobrezia-aren langaren azpitik bizi dira herrialdean. Oinarrizko Errenta Emateko Koalizioa partzuergoak erabaki zuen herritarrak pobreziatik ateratzeko eta herrialdean inbertsioak bideratzeko 2008-2009an esperientzia pilotua egingo zuela Otjivero-Omitara eskualdean. Azken urtean han bizitako herritar guztiei eman zieten ehun dolar namibiar (orduko errenta per capita-ren %2). Ondoren partzuergoak egindako azterketaren arabera, etxeetako pobrezia maila modu esanguratsuan jaitsi zen, haurren desnutrizioa asko gutxitu zen eta adingabeen eskolaratzea %90ean hazi zen. Delikuentzia tasak %42 jaitsi ziren, eta jarduera ekonomikoa eta merkatuaren aktibazioa hobetu ziren.

India

2010ean Indiako Madhya Pradesh estatuko 6.000 pertsonari eman zitzairen 24 dolar hileko. UNICEFek, Sewa emakumeen sindikatuak eta Oinarrizko Errentaren Munduko Sareak abiarazi zuten proiektua. Zortzi herrixketako pertsona guztiei eman zitzairen errenta hori, eta ezer banatu ez zen beste hamabi herrixkekin konparatu ziren ondorioak. Etxebizitza inbertsioa %10 handitu zen. Ur hornidura eta argizatzea hobetu ziren, eta elikagaien hobetzeak osasunari onura ekarri zion. Artatze medikuan egindako gastua %50 handitu zen, eta arazo psikologikoak %13,4 hobetu ziren. Ondorio nagusia honakoa da, Raventósen iritziz: "Oinarrizko errenta oso eraldatzailea izan daiteke".

Bartzelona

2016ko azarotik 2019ko urrira Bartzelonako hamar eremu xumetako mila etxera 17 milioi euro bideratu zituen Bartzelonako Udalak, Europar Batasuneko programa baten barruan. Lau moldetan eskaini ziren dirulaguntzak, eta horien %25 auzoetan gastatu beharreko moneta elektronikoko bidez eman zen. Onurak esanguratsuak izan ziren bizitzako oinarrizko alorretan: ondasunen urritasun handia eta elikadura segurtasuna asko hobetu ziren, bizipozaren handitze agerikoa izan zen, auzotar izatearen sentimenduaren gorakada ere bai, eta baita gertuko merkatarien salmenten hobetzea ere. Espero ziren beste hainbat hobekuntza, dena den, ez ziren frogatu ahal izan, hala nola hauek: osasunaren eta ekintzailtzaren hobekuntza, kalitatezko enplegua eta lan merkatuan parte hartzeko aukerak gutxitu ziren, eta ez dirudi herritarrak ondorio ikusgarriak izan duenik bere aisialdia profitatzerakoan.

Finlandia

2017 eta 2018 artean egin zen saioa eta Europan gobernu batek antolatzen zuen lehen OE esperientzia zen. Finlandia osoko 25 eta 58 urte arteko auzaz hautatutako iraupen luzeko 2.000 langabeturi 560 euro eman zitzaizkien hileko. Laguntza hori jaso ez zuen beste talde baten egoerarekin erkatu ziren emaitzak. Pandemiaren zehar atera ziren azterketaren ondorioak eta ikusi zen, buru osasuna, bizitzeko segurtasuna eta bizipoza nabarmen hobetu zirela. Beste taldean baino buru-estres, depresio, tristezia eta

bakardade gutxiago izan zuten onuradunek. Eta lagundutakoekin merkatuan parte hartze handiagoa izan zuten besteek baino.

Iran

2011tik 2016ra 72,5 milioi herritarri (populazioaren %96) urteko 500 dolar eman zitzaizkien eta urte batzuetan kopuruak iritsi ziren BPGaren %15era. Dena petrolioaren irabaziekin finantzatu zen. Pobrezia eta desberdintasunak nabarmen jaitsi ziren, eta ez zen inongo ondorio txarrik ikusi lan merkatuan. Hori bai, 20 eta 29 urte arteko gazteen artean lan orduak gutxitu ziren hezkuntza sisteman orduak gehitu zituztelako. Herritarren %20 aberatsenen erosahalmena %5 handitu zen, eta %20 txiroenena %50. Bollainek azaldu duenez, Iraneko herritarrak guztiei banatu zitzaizkien errenta, baina dirua etxeko familia buruaren –nagusiki gizonezkoak– bankuko kontura sartzen zen, eta hori guztiz ezinezkoa litzateke baldintzarik gabeko oinarrizko errentan, non ezinbestekoa den OE pertsona bakoitzari bideratzea. Horrek zaildu zuen antzematea beste kasu batzuetan argi ikusten den emakumezkoen ahalduzkoa.

Alaska

Joan den mendeko 80ko hamarkadan petrolioaren prezioak gorakada handia izan zuen, eta horren ondorioz, 1982an Jay Hammond gobernadore errepublikarrak ekin zion petrolioaren urteko irabazietatik kopuru bat herritar guztien artean partitzeari. Kantitatea desberdina izan da urte horietan, 1984an 326 dolar esaterako eta 2008an 3.269 dolar. Alaska eta

AEBetako beste estatu batzuen arteko konparaketak egin dira, eta ikusten da errentak ez duela eraginik lan merkatuan, Alaskako herritarrak berdin doazela lanera. Hori bai, lanaldi mugatuko langileen kopurua %17 hazi da Alaskan. Hezkuntzan hobekuntzak ere izan dira, batez ere asistentziaren handitzeagatik eta eskola porrotaren txikitzeagatik, eta kriminalitatearen jaitsiera ere antzeman dute. Errenta horri esker, Alaska AEBetako hirugarren estatu berdinzaleena da.

Katalunian abenduan hasiko dira

CUP indar politikoak oinarrizko errentaren plan pilotua garatzea sartu zuen Kataluniako azken hauteskunde autonomikoetako programan, eta ERC eta Juntzen arteko negoziazioetan, plan hori ezinbesteko puntutzat jarri zuen CUPek inbestidura saioan Pere Aragonesi sostengua emateko. Kenian 10.000 pertsonekin egin zen oinarrizko errentaren esperientzia pilotu bat 2011n eta 2012an, orain arteko jendetsuena. Aipatu dugun Finlandiako saioa 2.000 herritarrekin egin zen, eta 2022ko abenduan Katalunian 5.000 bat pertsona hartuko dituen plan pilotuari ekingo diote, 2023an eta 2024an indarrean egongo dena, Sergi Raventós Plan Piloturako Bulegoko buruak adierazitakoaren arabera. Kalkulatzen da urte bakoitzean Generalitateak 50 milioi euro inbertituko dituela esperientzian. Oinarrizko errenta 700-800 eurokoa izango da helduentzat eta 300 eurokoa adingabeentzat. Munduan orain arte egindakoen artean esanguratsuenetakoa izango da proba hori.